

Nyelvtisztítók és nyelvpiszkitók

(Részlet)

Annál inkább megdöbbenünk, hogy egy magyar irodalmi közlöny szerkesztője eleve hiábavalónak jelzi törekvésünket. Miért veti meg és becsüli le ennyire az emberi szellem hatóerejét, melyben különben szentül hisz? A háborús uszítók szoktak előállni azzal, hogy háborúk mindig voltak és lesznek, ennél fogva hiábavaló ellenük küzdeni. Akik hisznek az életben, mégis küzdenek a háborúk ellen. Mi is küzdünk nyelvünk jogáért, mert hiszünk életrevalóságában és nagyrahitottságában. Aztán bennünket bírálva éket próbál verni Budapest és a vidék közé, s azt sejteti, hogy itt a bárdolatlan, sötét vidék gyűlölete dolgozik Budapest ellen. Túlbugzóságában Budapest szószólójának csap föl. „Budapest nélkül – írja – még valahol *laófejük*-nél tartanánk, s villogó gatyával hadakoznánk a nyelvészkedés frontján.” Ez éppoly nem szerencsés, elvakult hebehurgyaság, mint előbbi nyelvészkedése. Vajon csakugyan hiszi-e Supka Géza, ez a sokoldalú és eleven szellem, aki a régebbi történelemben különösen jártas, hogy mi, szegény barbár magyarok még mindig hujhuj kiáltással vitatkoznánk, sőt talán ugatni is volnánk kénytelenek, ha véletlenül nem részesülünk a budapesti nyelv fönti áldásaiban? Elfelejtette-e, hogy Pázmány – Shakespeare korában – az akkori európai hittudomány legbonyolultabb kérdéseit tárgyalta az ő bihari nyelvén, elfelejtette-e, hogy zágoni Mikes Kelemen a kedély rózsálló prózáján nyilatkozott meg a XVIII. században, s elfelejtette-e, hogy Kármán József, a sültnémet Budapest kellős közepén már oly talpraesetten írt magyarul, hogy tollát bízvást megirigyelhetné bármelyik mai vezércikkírónk? Úgy látszik, elfelejtette. Kipécézi, hogy mozgalmunk élén olyanok

állnak, akik születésükre nézve vidékiek, s érthetetlen haragjában ekképp ádázkodik: „Ha nekik nem tetszik ez a főfészkes főváros, tessék, tegyenek róla: menjenek vissza oda, ahonnan jöttek; igen fontos és jelentős nemzeti hivatás vár rájuk ott is. De bennünket hagyjanak békén ... Nyelvjárásilag is vagyunk annyian, mint az ország bármelyik másik nyelvjárása, magyarosodás terén is végeztünk olyan munkát, mint az ország bármelyik vidéke.”

Töredelmesen bevallom, hogy magam is azok között vagyok, akiknek útilapot óhajt lábuk alá kötni. Mit tehetek? Várom, hogy megvonassa tőlem azt a türelmi bárcát, melyet eddig itt mint vidéki élveztem, s visszatoloncoltasson a nagy magyar alföldre.

Addig azonban, amíg itt vagyok, hirdetem, hogy ez a hajdan felemás nyelvű főváros nem önmagától magyarosodott meg, hanem éppen más „illetőségű” írók jóvoltából, s ha véletlenül nem élhet, nem működhet itt az érsemyéni Kazinczy Ferenc, a téti Kisfaludy Károly, a bécsi Széchenyi István, a nyéki Vörösmarty Mihály, a kiskőrösi Petőfi Sándor, a révkomáromi Jókai Mór, a nagyszalontai Arany János s még sokan, igen sokan, akik valamennyien jöttek, akkor Budapest ma is olyan tarka-barka levantei habarékot selypegne, melyben még a nemzetköziség legizzóbb barátjainak se telhetnék kedvük.

Nem, nem, semmi értelme, hogy elferdítsük a tényeket. Magyarországon valóban minden nyolcadik ember budapesti, de a nyolc ember közül legtöbb esetben hét vidékről származott ide, s a budapesti nyelvet, mely valóban az ország legnagyobb, leghatalmasabb nyelvjárása, a maga egyéni szavaival táplálja, színezi, élteti. Budapestről mi is tudjuk, mivel tartozik neki nyelvünk, mely itt acélosodott meg tudományos vitákban, s azt is tudjuk, hogy élces, okos népétől számos olyan fordulatot kapott, melyet dehogysis adnánk oda a kanászok borízű rikkantásaiért. Budapestet velünk szemben igazán szükségtelen megvédelmezni. Budapest nekünk több, mint szülővárosunk: a lélek és munka jogán vagyunk fiai. Mozgalmunk nem Budapest ellen indult és nem a vidék ellen, hanem Budapestért és a vidékért, a magyar nyelvért, mely egybeforraszt mindnyájunkat. Ezt a közösséget szolgáljuk. Mindenkit egy táborba szeretnénk gyűjteni. Ellenfeleinket is. Csak azért harcolunk, hogy meggyőzzük őket, s aztán – közvetve vagy közvetlenül – munkatársainkká szegődjenek.

(*Pesti Hírlap*, 1932. szeptember 11. – Nyelv és lélek ..., 163–165. old.)